

Włączanie zagadnień bezpieczeństwa i ochrony zdrowia w miejscu pracy do zarządzania biznesowego Podsumowanie sprawozdania Agencji

Organizacje zajmują się zagadnieniami związanymi z bezpieczeństwem i ochroną zdrowia w miejscu pracy na różne sposoby: niektóre z nich mają niewielkie doświadczenie w tym zakresie i ograniczają się do reagowania na wypadki w miejscu pracy, choroby zawodowe i związaną z nimi nieobecność w pracy, inne zaś starają się zarządzać tym zagadnieniem w bardziej systematyczny sposób, a nawet prowadzić działania profilaktyczne przez włączanie zagadnień bezpieczeństwa i ochrony zdrowia w miejscu pracy do całego systemu zarządzania organizacją. W niniejszym sprawozdaniu przedstawiono dowody i informacje dotyczące włączania tych zagadnień do ogólnych procesów zarządzania biznesowego w celu osiągnięcia bezpieczniejszego i zdrowszego środowiska pracy oraz lepszej ogólnej wydajności organizacyjnej.

Sprawozdanie składa się z trzech części, z których każda skupia się na innym aspekcie. Są to: przegląd literatury, zestawienie powiązanych strategii oraz przykłady dobrych praktyk.

Przeгляд literatury

Przeгляд ten dostarcza informacji z literatury przedmiotu na temat możliwości efektywnego zarządzania zagadnieniami bezpieczeństwa i ochrony zdrowia w miejscu pracy oraz stopnia włączenia tej kwestii do ogólnego zarządzania biznesowego i struktury biznesowej organizacji.

Przeгляд literatury koncentruje się przede wszystkim na kwestiach związanych z włączeniem zagadnienia bezpieczeństwa i ochrony zdrowia w miejscu pracy do całości zarządzania. Omawia różnice pomiędzy tradycyjnym a systematycznym zarządzaniem bezpieczeństwem i ochroną zdrowia w miejscu pracy oraz stosowanie i skuteczność systemów zarządzania bezpieczeństwem i ochroną zdrowia w miejscu pracy. Zwraca również uwagę na sposób, w jaki bezpieczeństwo i ochronę zdrowia w miejscu pracy można powiązać z zarządzaniem jakością i programami dotyczącymi zdrowia w miejscu pracy (np. promocją zdrowia w miejscu pracy). Jako że organizacje mogą jednocześnie wdrażać kilka systemów zarządzania lub standardów systemów zarządzania (dotyczących jakości, środowiska naturalnego czy bezpieczeństwa i ochrony zdrowia w miejscu pracy), pojawić się może potrzeba integrowania systemów zarządzania. Dlatego też zbadano również kwestię „zintegrowanych systemów zarządzania”.

W badaniach istnieje ogólna zgoda, że zarządzanie kwestiami bezpieczeństwa i ochrony zdrowia w miejscu pracy należy postrzegać jako część struktury zarządzania, a nie jako odrębny proces biznesowy. Uznaje się, że im mocniej działania dotyczące bezpieczeństwa i ochrony zdrowia w miejscu pracy są powiązane z głównymi działaniami organizacji, tym wydajniejsza będzie realizacja takich zasad w momencie wprowadzania zmian organizacyjnych (np. ze względu na trudności ekonomiczne, fuzje, redukcje lub szybkie innowacje technologiczne). Jednym z problemów, które mogą stać na drodze do pełnej integracji

w tym obszarze, jest to, że zagadnienia bezpieczeństwa i ochrony zdrowia w miejscu pracy mogą być traktowane mniej priorytetowo niż inne kwestie – w wielu przypadkach problemy uznawane za pilne są rozwiązywane w pierwszej kolejności, a kwestie związane z produkcją są przeważnie uważane za znacznie bardziej istotne. Część specjalistów podkreśla zatem znaczenie uznania bezpieczeństwa i ochrony zdrowia w miejscu pracy za tzw. agendę polityczną wymagającą promowania, ponieważ bywa ona konkurencyjna wobec innych kwestii (np. produkcji).

Osiągnięcie pozytywnych wyników w dziedzinie bezpieczeństwa i ochrony zdrowia w miejscu pracy to nie tylko wdrożenie systemu zarządzania bezpieczeństwem i zdrowiem w miejscu pracy, dobrze zintegrowanego z innymi istniejącymi programami i systemami zarządzania. Organizacje muszą również zająć się aspektami kulturowymi i politycznymi miejsca pracy. Kwestia ta jest omówiona w drugiej części przeglądu literatury.

Wyniki przeglądu literatury potwierdzają, że:

- kwestie zarządzania bezpieczeństwem i ochroną zdrowia w miejscu pracy oraz włączania tych zagadnień do całości zarządzania i procesów biznesowych budzą duże zainteresowanie i poświęca się im wiele badań;
- badania na temat skuteczności zarządzania bezpieczeństwem i ochroną zdrowia w miejscu pracy są ciągle w fazie początkowej, a osoby je przeprowadzające napotykają wiele trudności metodologicznych;
- opisy i przykłady systemów bezpieczeństwa i ochrony zdrowia w miejscu pracy pokazują, że systemy te zasadniczo koncentrują się na bezpieczeństwie (zapobieganiu wypadkom), a nie na zapobieganiu innym negatywnym skutkom dla zdrowia związanym z pracą;
- istnieje niewiele praktyk związanych z zarządzaniem bezpieczeństwem i ochroną zdrowia w miejscu pracy, które koncentrowałyby się na ryzyku organizacyjnym oraz psychospołecznych skutkach zdrowotnych (np. na przemocy i konfliktach w miejscu pracy, problemach związanych z pracą zmianową czy z długim czasem pracy itp.);

- zatrudnienie niestandardowe (praca czasowa i na część etatu, praca na odległość itp.) oraz zatrudnienie w małych i średnich przedsiębiorstwach można zasadniczo uznać za dwa istotne obszary, w których pojawiają się wyzwania dla zarządzania bezpieczeństwem i ochroną zdrowia w miejscu pracy;
- innym wyzwaniem badawczym jest dalsze analizowanie skuteczności i jakości strategii lub procesów zarządzania bezpieczeństwem i ochroną zdrowia w miejscu pracy oraz stopnia, w jakim spełniają one wymagania dyrektywy ramowej¹.

Zestawienie strategii

Przygotowywanie, wdrażanie i promowanie zintegrowanego, aktywnego podejścia do zarządzania bezpieczeństwem i ochroną zdrowia w miejscu pracy jest wzmacniane przez strategie i praktyki stworzone na poziomie międzynarodowym, europejskim i krajowym. Te strategie i praktyki, mające na celu promowanie i wspieranie włączania zasad bezpieczeństwa i ochrony zdrowia w miejscu pracy do systemu zarządzania, zostały również przedstawione w sprawozdaniu. Omówiono w nim strategie, przepisy prawne, standardy, wytyczne, programy i kampanie podejmowane i rozpoczynane przez zainteresowane podmioty, takie jak organizacje międzynarodowe, organy unijne, rządy, stowarzyszenia pracowników i pracodawców, inspekcje pracy, instytucje ubezpieczeniowe itp.

Strategie związane z zarządzaniem bezpieczeństwem i ochroną zdrowia w miejscu pracy obejmują działania obowiązkowe i dobrowolne. Ramy prawne zarządzania bezpieczeństwem i ochroną zdrowia w miejscu pracy w sposób systematyczny oraz wdrażania systemów takiego zarządzania zostały ustanowione w Unii Europejskiej na mocy dyrektywy ramowej. Dyrektywa definiuje podstawowe cele zarządzania bezpieczeństwem i ochroną zdrowia w miejscu pracy oraz środki niezbędne do osiągnięcia tych celów. Wprowadzanie w życie prawodawstwa jest uzupełniane różnymi dobrowolnymi inicjatywami mającymi na celu poprawienie bezpieczeństwa i ochrony zdrowia w miejscu pracy. Międzynarodowa Organizacja Pracy (MOP) odgrywa znaczącą rolę w promowaniu stosowania i wdrażania dobrowolnych systemów zarządzania bezpieczeństwem i ochroną zdrowia w miejscu pracy. Działaniom MOP towarzyszą różne praktyki krajowe, w tym krajowe wytyczne i programy promocyjne.

Przykłady uwieńczonych sukcesem działań w różnych krajach UE opisane w sprawozdaniu potwierdzają, że:

- tworzenie i wprowadzanie strategii zarządzania bezpieczeństwem i ochroną zdrowia w miejscu pracy wymaga współpracy różnych podmiotów, w tym rządów, instytucji ubezpieczeniowych, organizacji pracodawców i związków zawodowych; współpraca ta jest kluczem do odniesienia sukcesu;
- w celu zwiększenia motywacji organizacji do wdrażania systemów zarządzania bezpieczeństwem i ochroną zdrowia

w miejscu pracy można wykorzystać różne środki zachęty (w tym bezpłatne seminaria i szkolenia);

- konieczne jest aktywne promowanie trwałości podejmowanych środków, ponieważ jest ona głównym czynnikiem wpływającym na długotrwałe skutki omawianych tu strategii;
- dalsze rozwijanie tych strategii i praktyk jest konieczne w celu zapewnienia lepszej integracji wszystkich kwestii związanych z bezpieczeństwem i ochroną zdrowia w miejscu pracy z całościowym zarządzaniem oraz procesami biznesowymi.

Studia przypadku

Wiele organizacji zainteresowanych jest podejmowaniem systematycznych, ciągłych wysiłków w celu poprawienia warunków bezpieczeństwa i zdrowia w miejscu pracy. Niektóre organizacje nie poprzestają jedynie na przestrzeganiu przepisów i podejmują działania mające na celu włączenie kultury bezpieczeństwa i ochrony zdrowia w miejscu pracy do ogólnej kultury korporacyjnej. W organizacjach tych zarządzanie bezpieczeństwem i ochroną zdrowia w miejscu pracy postrzegane jest zazwyczaj jako integralną część zarządzania. Studia przypadku przedstawione w sprawozdaniu zawierają przykłady i porady w zakresie dobrych praktyk włączania zarządzania bezpieczeństwem i ochroną zdrowia w miejscu pracy do ogólnych procesów zarządzania i procesów biznesowych. Część ta zawiera wybór 20 przypadków i sytuacji z 12 państw UE.

Przypadki te pokazują, że wśród innych pozytywnych skutków ulepszania zarządzania bezpieczeństwem i ochroną zdrowia w miejscu pracy znajdują się:

- poprawa motywacji pracowników oraz wzmocnienie procesu oceny ryzyka i pomiaru stanu bezpieczeństwa i ochrony zdrowia w miejscu pracy;
- poprawa warunków pracy i samopoczucia pracowników, a w konsekwencji spadek częstotliwości występowania wypadków przy pracy, dni straconych wskutek wypadków i chorób zawodowych oraz zmniejszenie związanych z tym kosztów.

Wiele przykładów w sprawozdaniu dotyczy organizacji, które stale podejmują wysiłki zmierzające do poprawienia warunków pracy oraz bezpieczeństwa i zdrowia pracowników. Działania te są podejmowane nie tylko z przyczyn etycznych, ale również dlatego, że organizacje te uważają, iż stworzenie bezpiecznego i zdrowego miejsca pracy prowadzi do ograniczenia strat oraz do podniesienia produktywności i konkurencyjności. Uważa się, że skuteczne zarządzanie bezpieczeństwem i ochroną zdrowia w miejscu pracy jest ściśle powiązane z działaniami strategicznymi mającymi na celu poprawę ogólnej wydajności organizacji.

Dostęp do sprawozdania

Pełna wersja sprawozdania jest dostępna (do bezpłatnego pobrania) w języku angielskim na stronie internetowej Agencji pod adresem: <http://osha.europa.eu>.

Niniejszy biuletyn jest dostępny we wszystkich językach UE pod adresem: <http://osha.europa.eu/en/publications/factsheets>.

¹ Dyrektywa Rady 89/391/EWG z dnia 12 czerwca 1989 r. w sprawie wprowadzenia środków w celu poprawy bezpieczeństwa i zdrowia pracowników w miejscu pracy.

Europejska Agencja Bezpieczeństwa i Zdrowia w Pracy

Gran Vía, 33, 48009 Bilbao, HISZPANIA
Tel. +34 944794360, faks +34 944794383
E-mail: information@osha.europa.eu

